

©Satu Mattila ja Jenny West
Terveysalan ammattilaisten pätevyisysojpolku -projekti (TEAP)
Bioanalyytikoiden pätevyisysojpolku
Metropolia Ammattikorkeakoulu

Suomea bioanalyytikoille: Asiantuntijan neuvonta - MA-infinitiivin ja VA-infinitiivin muodostus ja käyttö

Bioanalyytikon työhön kuuluu neuvoa asiakkaita ja muita terveystalan ammattilaisia laboratorioon liittyvissä kysymyksissä. Yhteydenotot laboratorioon voivat tulla kirjallisesti, puhelimitse tai vaikka suoraan henkilökohtaisesti. Lisäksi keskustele työkaverisi kanssa laboratorioon liittyvistä asioista. Tässä osiossa käydään lauseenvastikkeita, ma- ja va-infinitiivin muodostus ja käyttö sekä suomen kielen rektioita. Harjoittele ensi nämä ja tee niihin liittyvät tehtävät.

Lue lauseenvastikkeista Turun yliopiston Suomea edistyneille blogista.

<https://blogit.utu.fi/suomeaedistyneille/2018/03/09/lauseenvastikkeet/>

MA-infinitiivin muodostus ja käyttö

MA-infinitiivi (eli kolmas infinitiivi) ilmaisee toimintaa eri tilanteissa: missä, mistä, mihin, millä tavalla tai ilman mitä. Se on tärkeä rakenne myös ammatillisessa suomen kielessä, kuten asiantuntijaneuvonnassa.

Esimerkki:

Potilas on ollut juomatta aamusta asti.

juomassa, juomasta, juomaan, juomalla, juomatta

Muodostus:

verbin vahva vartalo +-mA- (mon. 3. pers. vartalo)

MA-infinitiiviä käytetään eri sijamuodoissa näin:

inessiivi

tunnuksena -ssA

vastaa kysymykseen **Missä?**

käytetään usein esimerkiksi verbien **olla, istua, seisoa** (staattisten verbien) tai **käydä** kanssa:

- Bioanalyytikko on laboratorioissa **ottamassa** näytettä
- Opiskelija istuu koneella **kirjoittamassa** lausuntoa.
- Hän kävi potilaan luona **selittämässä** näytteenottoa.

elatiivi

tunnuksena -stA

vastaa kysymykseen **Mistä?**

käytetään usein esimerkiksi verbien **tulla, lähteä** (pois) tai **palata** kanssa:

- Hoitaja tulee juuri **keskustelemasta** lääkärin kanssa.
- Potilas kieltäytyi **tulemasta** paastotilassa näytteenottoon.
- Bioanalytiikko estettiin **siirtymästä** toiseen yksikköön ilman ilmoitusta.

myös seuraavien verbien kanssa käytetään MA-infinitiivin elatiivia:

estää, estyä, kieltää, kieltäytyä, lakata, pelastaa, pelastua, pelastautua, varoa, varoittaa, välttää, välttyä

Esimerkkejä:

- Isä estää minua **tulemasta** sinun kanssasi matkalle.
- Äiti kieltää minua **menemästä** festivaaleille.

illatiivi

tunnuksena -An

vastaa kysymykseen **Mihin? Minne?**

käytetään usein esimerkiksi verbien **mennä, lähteä** tai **tulla** (johonkin) kanssa:

- Potilas meni **ottamaan** lomakkeen.
- Lääkäri neuvoi **kirjoittamaan** tarkennuksen läheteeseen.
- Pyydän sinua **huolehtimaan** näyttöiden oikeasta säilytyksestä.

myös seuraavien verbien kanssa käytetään MA-infinitiivin illatiivia:

auttaa, joutua, jäädä, jättää, kehottaa, kyetä, käskeä, neuvoa, oppia, opettaa, pakottaa, pystyä, pyytää, päästä, ruveta, ryhtyä

Esimerkkejä:

- Jään tähän **odottamaan** häntä.
- Pyydän teitä **tekemään** nämä näytteet loppuun.

adessiivi

tunnuksena -lla

vastaa kysymykseen **Millä tavalla? Miten? Kuinka?**

Ilmaisee tapaa tai keinoa, jolla jotakin tehdään.

- Tietoja voi tarkistaa **soittamalla** laboratorioon.
- **Keskustelemalla** selkeästi voit ehkäistä väärinymmärryksiä.
- **Lukemalla** lähetteen huolellisesti voi välttää virheet.

abessiivi

tunnuksena -ttä

merkitys 'ilman että'

Ilmaisee, että jotain tehdään ilman jotakin toista toimintaa.

- Näytettä ei voi analysoida **tietämättä** paastoajan pituutta.
- Tutkimus ei onnistu **noudattamatta** oikeaa valmistautumista.
- Raportti jäi **tekemättä** järjestelmäongelman vuoksi.

VA-infinitiivin muodostus ja käyttö

VA-muoto (aktiivin partisiippi) kuvaa **tekeillä olevaa, tehtävää tai vaadittavaa** toimintaa. Se vastaa kysymyksiin **mikä tekee, mikä pitää tehdä, mikä on meneillään, mikä vaikuttaa johonkin**.

Sitä käytetään usein **substantiivin määritteenä, tehtävistä puhumiseen, tai virallisissa ohjeissa ja asiakirjoissa**.

Muodostus:

Verbin vartalo + **-va / -vä**

- *tutkia* → **tutkiva**
- *ottaa* → **ottava**
- *selvittää* → **selvittävä**

Miten VA-muotoa käytetään?

Kuvaamassa tekeillä olevaa tai aktiivista toimintaa

- Näytteen **ottava** henkilö käyttää suojavarusteita.
- Laitteita **käyttävä** opiskelija tarvitsee ohjausta.
- **Tutkiva** bioanalytikko työskentelee mikrobiologian laboratoriossa.

Kuvaamassa vaadittavaa tai tehtävää toimintaa

- Kyseessä on **otettava** näyte ennen lääkitystä. (= näyte, joka täytyy ottaa)
- **Tarkistettava** kohta on merkitty lomakkeeseen. (= kohta, joka pitää tarkistaa)
- Asiakkaalle annettiin ohje **noudatettavaan** valmistautumiseen. (= valmistautuminen, jota pitää noudattaa)

Kuvaamassa passiivisia tehtäviä (usein muodollisissa teksteissä)

- **Lähetettävät** näytteet säilytetään kylmässä. (= näytteet, jotka pitää lähettää)
- **Tulkittavat** tulokset kirjataan järjestelmään. (= tulokset, jotka pitää tulkita)
- **Vastattavat** kysymykset löytyvät lähetepaperista. (= kysymykset, joihin pitää vastata)

Eri VA-muotojen käyttö

Rooli	Esimerkki	Merkitys
Tekijä	tutkiva opiskelija	opiskelija, joka tutkii
Aktiivinen toiminta	näytteen ottava hoitaja	hoitaja, joka ottaa näytettä
Velvoite	otettava näyte	näyte, joka pitää ottaa
Passiivinen tehtävä	lähetettävät näytteet	näytteet, jotka pitää lähettää
Ohje	noudatettava valmistautuminen	valmistautuminen, jota tulee noudattaa

Materiaali on tuotettu Terveysalan ammattilaisten pätevyisysohjelman (TEAP) sairaanhoitajan pätevyisysohjelmassa. Projekti toteutettiin ajalla 6/2022-31/2025. Projektia rahoitti Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus (JOTPA).